

МЕСІАНСЬКА РОЛЬ УКРАЇНИ ТА ХРИСТИЯНСЬКІ ЦІННОСТІ У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Сергій Дідик,

кандидат історичних наук, викладач кафедри суспільних дисциплін
Запорізького державного медичного університету

На базі основних документів Кирило-Мефодіївського братства, з'ясовано роль України у майбутній г-нській федерації народів. Проаналізовано базові принципи функціонування Кирило-Мефодіївського товариства, що ґрунтувалися на загальноприйнятих християнських цінностях і ідеях.

Ключові слова: Кирило-Мефодіївське братство, «Закон Божий», Реч Посполита, слов'янська федерація братчиків.

Based on the basic documents of the Cyrillo-methodian brotherhood, clarified the role of Ukraine in the future formation of Slavic peoples. Analyzes the basic principles of operation of the Cyril-Methodius society, which was based on Christian values and ideas.

Keywords: Cyril and Methodius brotherhood, the «Law of God», Polish-Lithuanian Commonwealth (Republic), a federation of Slavic peoples, the brothers.

Яскравим представником українського національно-визвольного руху в Україні початку ХІХ ст. є Кирило-Мефодіївське товариство. І хоча проіснувало воно не довго, по собі воно залишило глибокий слід і мало значний вплив на майбутні покоління патріотів, борців за волю України, українського суспільства св. Кирила та Мефодія» знаменувало собою перехід від культурницького етапу національно-визвольного руху до етапу політичного [5, с. 276]. У програмних документах Кирило-Мефодіївського братства («Закон Божий» М. Костомарова та «Статут товариства св. Кирила та Мефодія») містяться чіткі політичні вимоги щодо майбутнього України. Вона мала стати вільною і незалежною - українською «непідлеглою Річчю Посполитою в союзі слов'янським» [4, с. 257-258; 5, с. 257]. Братчики ледве не вперше заявили про необхідність здобуття незалежності України. Більше того, ідеї братства висловилися і за незалежність усіх слов'янських народів. Під слов'янськими народами вважалися всі слов'яни - українців (южно-русов), росіян (северно-русов), білорусів, поляків, чехів, словаків, болгар, південних слов'ян (іллиро-сербов с хурутанами) [3, с. 390; 4, с. 150-152]. Усі слов'янські племена мають об'єднатися у світову слов'янську федерацію. Об'єднатися не тільки фізично, але й духовно - «Принимаем, что духовное и политическое соединение славян есть истинное назначение, к которому они должны стремиться». Але при цьому, усі вище перераховані «славянские племена» зберігають свою незалежність [3, с. 390]. За кожним слов'янським народом визнають його право на власну державу - «Реч Посполиту», на власну мову, культуру, літературу, освіту, суспільні закони. Кожен слов'янський народ мав самостійно керувати своєю «Реч Посполитою» [3, с. 390; 4, с. 150-151]. Слов'янські «Речі Посполиті» і світова федерація слов'ян мали будуватися на демократичних засадах. Кожною окремою «Реч Посполитою» мав керувати вибраний на рік правитель. Так само і в Речі Посполитій мав керувати усим Союзом слов'янських народів. Спільним органом управління слов'ян проголошувалися сейм або рада слов'янська. Цей орган мав вирішувати найбільш важливі питання, які стосувалися інтересів «цілого Союзу слов'янського». Декларувалося, що у кожній Речі Посполитій буде повна рівність і свобода, а стани взагалі скасовувалися. Поспільство мало обирати керівників - «депутатів» і «з'явників» не за їх походженням чи статками, а виключно за їх розумою і чеснотами і освіченістю [4, с. 170]. Чому майбутні держави слов'янських народів називалися «Реч Посполита», - як і колишня держава поляків і литовців? Ми припускаємо, що для кирило-мефодіївців «Реч Посполита» була зразком демократії, але специфічної - шляхетської демократії, де влада належала не для всіх, а лише для обраних. Тому вони вирішили, взяти за зразок цю шляхетську демократію, з її правами, вольностями і привілеями, і поширити її на усіх громадян майбутньої справедливої, вільної, демократичної слов'янської держави. І Україні належить ключова роль у цьому процесі - вона буде наріжним каменем цієї федерації - «Камень его же не берегоша зиждуші, то і бисхъ СЗ главу з'ла». Саме Україна стане тим месією, посланим Богом, який врятує слов'янські народи. І доки жива Україна, у інших слов'ян є шанси на спасіння [4, с. 257-258].

Чому вибір пав саме на Україну? Ми знаходимо пояснення у «Законі Божому». Україна, на думку автора, являла собою країну волелюбну, таку, у якій не було ні панів, ні царів. А були козаки - «Там усі були рівні і старшини вибирались і повинен (старшина) був слухати всім і за всіх працювати. І жодної помпи, ні титула не було між козаками». Наголошувалося також на історичній місії козацтва - захищати православу церкву і братів-християн [4, с. 256-257]. Автор «Закону Божого» вважає, що у Україні склалися особливі стосунки з Богом - «І не хотіла Україна іти услід язиків, а держалась закону божого, і всякий чужестранець, заїхавши туди, дивився, що ні в одній стороні на світі не було такого братства, такої віри, нігде муж не любив так щиро своєї жони, а діти родителів» [4, с. 256-257]. Християнські цінності відігравали важливе значення у формуванні ідей і поглядів братчиків. Християнськими ідеями буквально просякнуті основні програмні положення Кирило-Мефодіївського товариства. Більше того, свою назву товариство отримало на честь святих - братів Кирила і Мефодія - слов'янських просвітителів, творців слов'янської азбуки, проповідників християнства, перших перекладачів богослужбових книг на слов'янську мову. Розглядаючи «Статут Кирило-Мефодіївського товариства» впадає у очі те, що життя майбутніх вільних слов'янських народів буде повністю регламентуватися

християнськими нормами і принципами моралі - «Принимаем, что правление, законодательство, пр собственности и просвещение у всех славян должны основываться на св[ятой] религии господа наш Иисуса Христа», «Чтоб вера христова была основанием законодательства и общественного порядк целом союзе и в каждой республике» [4, с. 151, 170-172]. Братчики висловлювали сподівання, слов'янські народи, не зважаючи на певні відмінності у віросповіданні, знайдуть спільну мову християнські церкви зможуть примиритися [4, с. 151]. Можливо, братчики думали про об'єднанн створення спільної дая усіх слов'ян християнської церкви - по аналогії з слов'янською федераі: вільних народів. Усі дії кирило-мефодіївців мали бути узгоджені з «євангельськими правилами люс кротости и терпения». А правило, запроваджене видатним мислителем доби Відродження Макиавеллі: «Цель освящает средство» - відкидали, як безбожне [4, с. 152]. Поєднання християнсь:- національної ідеї не було винаходом кирило-мефодіївців Вірогідно, вони її запозичили в польсь:- інтелектуалів, передовсім із твору Адама Міцкевича «Книги народу польського і пілігрим:: польського», виданого у Парижі 1832 р. [2, с. 15-16]. Незважаючи на запозичення однієї з центра/\ъ:- ідей, «Закон Божий» М. Костомарова *був* досить оригінальним твором, який по-новому, оригіна.: р'рзглядає історію українського народу. Може навіть скластися враження - що це нова біблія майб\":- вільної Речі Посполитої з^раїнського народу.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що братчики Кирило-Мефодіївського товари:: вбачали будівництво майбутньої слов'янської федерації народів виключно на принципах християн:: етики і моралі. Наголошувалося також на демократичних засадах слов'янської федерації. Вахі: місце у своїх програмних документах кирило-мефодіївці відводили майбутній вільній і демократр::- Україні. Вона виступає у ролі рятівниці та визволительки усіх слов'янських народів. У цьому поляга.*. доленосна місія, головне завдання визначене Богом.

Література

1. *Вибрані документи з матеріалів слідчих справ членів Кирило-Мефодіївського товариства* Шпр:// litopys.org.ua/rizne/kmtO1.htm
2. Донік О.М. *Україна: у переддень та в добу ліберальних реформ 1860 - 1870-х років* / Олександр Донік. - *фрїюН*, 2012. —240 с.
3. *Історія України : Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. - К.: Наук, думка, 2013. - 1056 с.*
4. *Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т. / АН УРСР / Упоряд. Бутич М.І., Глизь Франко О.О. - \ 1990-Т. 1.-544 с.*
5. *Хрестоматія з історії України / Упоряд. та автор коментарів Уривалкін О. М. - К.: КНТ, 2007. - 520 с.*

УДК 271.2-23-732-675-526.62

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІКОНИ: ТРАДИЦІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Роман Галуйко,

кандидат філософських наук^с, асистент кафедри теорії та історії культзфи
Львівського національного університету імені Івана Франка

Розглянуто церковні традиції та іконописний канон іконографічних типів Богородичних ікон. Дослід. •• найбільш суперечливі зображення на релігійну тематику - храмовий розпис у с.Верин (Львівська обл.) та : обєріг до Євро-2012 художника Василя Стефурака.

Ключові слова: канон, церковні традиції, іконографічні типи Богородичних ікон.

*It has been considered a church tradition and iconic canon iconographic types of Marian icons. It has been resec: the most controversial images of religious subjects - temple painting in the village Veryn (Lviv region) and icon-charm. **fc 1** 2012 painted by VasyV Stefurak.*

Key words: canon, church traditions, iconographic types of Marian icons.

Актуальність. Християнська ікона, яка займає особливе місце у православної церкві, переж:- сьогодні новий етап в українській культурі. Про це свідчить хоча би той факт, з якою зацікавленіст:- ікони звертаються наз^овці, богослови, мистецтвознавці, філософи, історики. Протягом останніх р: незалежності нашої держави з'явилося багато нових досліджень на іконографічну тематику. Але раз: тим, як виникають теоретичні напрацювання, з'являються і конкретні практичні результати - ікони, такі ікони, які не вписуються в рамки іконографічного канону. Світовою батьківщиною ікс:- Візантія. Саме ця культурна духовна традиція подарувала світові не лише перших художників, ^ релігійні діячі розробили концепцію ікони. Апологети священних зображень виробили основні Засаз:- принципи, розкрили смисл та ідею ікони, пояснили призначення ікони. Було вироблено канон - сз роду взрець, за яким слід творити ікони. Чи це не означає, що іконописний канон раз і назав:= і утвердив свого роду еталони іконописних зображень, і відхилення від канону сзшеречить традиш: вченню Церкви? Це питання хвилювало і відомого богослова С. Булгакова, який ще з більшою си. загострює це питання. «Має бути вирішене й інше питання: чи можуть і тепер виникати нові догматичного змісту або ж навпаки, можливості їх обмежені і всі вичерпані іконописним кане:- Відповідь на це питання безсз^нівна: так, можуть» [1, с. 120-121].